



Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)
doi <https://doi.org/10.22067/pg.2021.71742.1072>

پژوهشی

پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری طی دوره ۲۰ ساله (۲۰۲۰-۲۰۰۰)

ناصر رجب‌نژاد (دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران)

nr.rajab91@gmail.com

محمد اخباری (دانشیار جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، نویسنده مسئول)

dr.m.akhbari@gmail.com

علی بیژنی (استادیار جغرافیای سیاسی، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران)

bijani350@yahoo.com

صص ۷۹-۹۹

چکیده

سازمان‌های صهیونیستی با نگاه پدافندی و تأمین امنیت رژیم اسرائیل، اقدام به تأسیس شهرک‌ها در کرانه باختری نمودند. در طی نیم‌قرن گذشته قدرت‌های مافیایی صهیونیستی با رانت‌های مادی و معنوی که از طرف افراد بانفوذ و همراهی کابینه عبری اسرائیل اقدام به توسعه جغرافیای شهرک‌ها در کرانه باختری در راستای منافع خود نمودند. باقدرتمندشدن شهرک‌ها، آن‌ها اقدام به دخالت مستقیم در انتخابات، تصویب قوانین، تعیین بودجه و اعتبار، تعیین نخست‌وزیر و کابینه رژیم اسرائیل کردند که استمرار این روند موجب ناکارآمدی شکلی و محتوایی دموکراسی در اسرائیل شد و از طرفی در طی دو دهه اخیر ماهیت وجودی شهرک‌ها به‌عنوان معضلی امنیتی برای این رژیم درآمده به‌طوری‌که جامعه داخلی اسرائیل مجبورند هزینه‌های تأمین امنیت شهرک‌ها را به‌صورت مادی و معنوی بپردازند. لذا این سؤال مطرح می‌شود که پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری چیست و چگونه صورت‌بندی می‌شود؟ در پاسخ به این پرسش می‌توان گفت که اهداف اولیه تأسیس شهرک‌ها طی دوره ۲۰ سال گذشته تغییر کرده و محیط داخلی رژیم اسرائیل را تحت تأثیر منفی قرار داده و موجب تضعیف امنیت ملی این رژیم در ابعاد مختلف شده است. این پژوهش به لحاظ ماهیت کاربردی و مبتنی بر روش توصیفی-تحلیلی و از طریق گردآوری اطلاعات و بررسی کتابخانه‌ای و اسنادی و منابع اینترنتی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: امنیت، رژیم اسرائیل، کرانه باختری، شهرک‌سازی، پیامد

۱- مقدمه

در این پژوهش تلاش شده تا مباحث مربوط به شهرک‌سازی و اهداف پشت پرده آن و نقش آن بر امنیت اسرائیل مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ چراکه به نظر می‌رسد این موضوع به دلیل موضوعات به‌ظاهر مهم‌تری چون مسئله اشغال فلسطین، بیت‌المقدس، انتفاضه، کم‌تر مورد توجه پژوهشگران حوزه فلسطین اشغالی قرار گرفته و به تبع آن پژوهش کمتری درباره آن شده است.

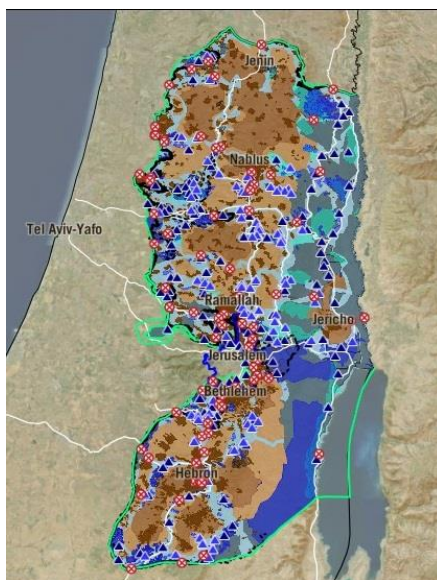
موضوع شهرک‌های اسرائیل از جمله مباحث مطرح در علوم سیاسی، امنیتی و نظامی که از قرن بیستم ظهور و بروز یافته و موضوعاتی چون اشغال سرزمین، تأثیرگذاری بر مرزها، مهاجرت و بحث‌های قومیتی و مذهبی که در اولین قدم با شهرک‌سازی به دنبال ساخت تاریخ و جغرافیا برای شکل‌گیری رژیم صهیونیستی در مناطق اشغالی بوده است.

در طی ۷ دهه انتقال بیش از ۳ میلیون مهاجر به مناطق اشغالی و حمایت‌های همه‌جانبه اروپا و آمریکا از سیاست‌های اسرائیل، روزبه‌روز نواحی دیگری از سرزمین‌های فلسطینی به اشغال اسرائیل درآمد و شهرک‌نشینان که به‌صورت ویژه مورد توجه دولت عبری بودند، خیلی سریع اقدام به تصرف سرزمینی و اشغال بیشتر اراضی فلسطین نمودند. حال اگر در این فضای سرزمینی اشغال‌شده، هم کوچ دادن مردم بومی صورت گیرد و هم اشغالگر دست به مهاجرت قوم خود به این سرزمین بزند پرواضح است که امنیت اولین متغیر و مؤلفه ناپایدار در آن سرزمین خواهد بود. با توجه به پیوستگی شهرک‌های ساخته‌شده توسط اشغالگران با شهرها و روستاهای ساکنان بومی و آمیختگی سرزمینی با همدیگر، چالش‌های امنیتی ایجاد می‌شود. در طی ۷۰ سال گذشته رژیم اسرائیل با کمک‌های مادی و معنوی به امید تأمین امنیت خود ده‌ها شهرک در مناطق فلسطینی کرانه باختری ساخته، از آنجایی که انگیزه و اعتقاد افراد و نسل‌های مختلف قابل‌تغییر است به همین دلیل انگیزه و اعتقاد شهرک‌نشینان و مهاجران به رژیم اسرائیل نیز تغییرپذیر می‌باشد و شهرک‌ها دیگر همانند گذشته کارکرد تأمین امنیت برای اسرائیل را ندارند بلکه به‌مرور زمان شهرک‌نشینان با کارکردهای ضد امنیتی علیه اسرائیل باری بر دوش اسرائیل شده‌اند. چگونه ممکن است که یک روز اسرائیل برای بسط قدرت خود با تمام توان شبکه‌های مالی و اقتصادی صهیونیستی اقدام به برنامه‌ریزی و مهاجرت میلیون‌ها یهودی از ده‌ها کشور به اسرائیل نماید و پس از گذشت ۷۰ سال خود این شهرک‌نشینان تبدیل به سیاه‌چاله‌ای در ابعاد سیاسی و امنیتی برای کابینه عبری شوند.

هدف از این تحقیق تبیین پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری به‌منظور آگاهی بخشی به سیاست‌گذاران کشور و کاهش هزینه‌های امنیت ملی در مقابله با رژیم اسرائیل، تولید علم از طریق کشف و ترسیم واقعیات جهت‌گیری درست سیاست خارجی ایران در خصوص مسئله فلسطین می‌باشد.

۲- بیان مسئله

تاریخ غرب آسیا طی ۷۰ سال گذشته متأثر از رفتارهای شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان در سرزمین‌های اشغالی فلسطین بوده که به مرور کارکرد آن‌ها بر ساختار سیاسی و اجتماعی اسرائیل اثرگذار بوده و اثرپذیری اسرائیل از این قشر شتاب فزاینده‌ای گرفته است. در آغاز شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان در سرزمین‌های اشغالی فلسطین فقط بر جامعه فلسطینی تأثیر مخرب و ویرانگر داشتند، ولی به مرور زمان استمرار سیاست شهرک‌سازی و کارکرد شهرک‌نشینان بر امنیت اسرائیل در داخل و خارج آن، تأثیر گذاشته و اثرات مخرب منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای بر کابینه عبری ایجاد کرده است. حضور گسترده شهرک‌نشینان و شهرک‌سازی، جامعه داخلی اسرائیل را نیز دستخوش چالش و تحولاتی ساخته به طوری که اسرائیل هیچ‌وقت فکر نمی‌کرد در چنین تله فضایی شبیه سیاه‌چاله گرفتار شود و ساکنان شهرک‌ها خود به‌عنوان معضلی امنیتی برای رژیم اسرائیل درآیند. لذا این سؤال پیش می‌آید که پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری چیست و چگونه صورت‌بندی می‌شود؟ فرضیه‌ای که در پاسخ به این پرسش مطرح شده این است که اهداف تأسیس شهرک‌ها بعد از سال ۲۰۰۰ میلادی نسبت به قبل از ۲۰۰۰ میلادی تغییر کرده و محیط داخل رژیم اسرائیل را تحت تأثیر منفی قرار داده و موجب تضعیف امنیت ملی این رژیم در ابعاد مختلف شده است.



نقشه ۱. پراکندگی عرب فلسطینی ● شهرک‌ها ▲ در کرانه باختری

منبع: وبگاه (<https://ar.wikipedia.org/wiki>)

۳- روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت و هدف کاربردی و از جنبه روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی، اکتشافی است. مطالب تحقیق حاصل مطالعه کتابخانه‌ای، اسنادی، داده‌های آماری، تحلیل محتوا و بهره‌برداری از منابع رسمی و رسانه‌های داخل سرزمین‌های اشغالی گردآوری شده است. بدین گونه که ابتدا پس از ارائه مبحث نظری مرتبط با موضوع، سعی شده وضعیت شهرک‌سازی در کرانه باختری با مراجعه به آمارهای مستندات و با کمک نقشه‌های توصیفی به صورت کلی تشریح شود و سپس کارکردهای مختلف شهرک‌نشینان در طی دوره شکل‌گیری شهرک‌ها در رژیم اسرائیل و پیامدهای ابعاد امنیتی آن مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

۴- پیشینه پژوهش

شهرک‌سازی در سرزمین‌های اشغالی کرانه باختری موضوعی پیچیده و مرکب و همراه با ملاحظات تاریخی، سیاسی، جغرافیایی، اجتماعی و می‌باشد که در بستر زمان بیش از نیم‌قرن شکل گرفته و سرمنشأ حوادث تلخ در سرزمین فلسطین و منطقه را رقم زده است. در خصوص اهمیت و فایده شهرک‌سازی مطبوعات و رسانه‌های رژیم اسرائیل به تفصیل مطالبی را در فضای واقعی و مجازی انتشار داده‌اند و همچنین رسانه‌های عربی و فلسطینی به آسیب‌ها و پیامدهای متأثر از شهرک‌سازی که دامن‌گیر یک نسل از فلسطینی شده را به صورت کتاب و مطالب مستند تاریخی انتشار داده‌اند که از جمله می‌توان به کتاب‌های زیر اشاره نمود:

نام کتاب	توضیح
ساختارهای صهیونیستی (Jaris, 2002: 455).	فصل دهم کتاب حدود ۶۰ صفحه به وضعیت شهرک‌ها در مناطق اشغالی پرداخته که شامل تاریخچه شکل‌گیری شهرک‌ها، نگاه احزاب سیاسی اسرائیل به شهرک‌ها، روند گسترش شهرک‌ها تا دهه ۹۰ میلادی، جداول پراکندگی جغرافیایی شهرک‌ها در کرانه باختری اشاره نموده است
مآخذ شناسی اطلاعاتی رژیم اشغالگر قدس (Sadat, 2008: 11).	در ۳۳۱ صفحه به معرفی ۱۳۰ کتاب در خصوص رژیم اسرائیل و در ۲۰۰ صفحه به معرفی ۱۹۵ مقاله اشاره نموده است. این کتاب در راستای معرفی منابع تخصصی در همه موضوعات به‌ویژه استراتژیکی، نظامی، امنیتی و اطلاعاتی، سیاسی و به هدف بسترسازی جهت انجام مطالعات مربوط به رژیم اسرائیل است.
پایان اسرائیل؛ فروپاشی از درون (Karlstrom, 2020: 1).	"نبرد برای روح اسرائیل"، «منازعه»، «نابرابری»، «انتخابات»، «تفرقه» و «دموکراسی» عناوین فصول ۶ گانه این کتاب هستند. در بخشی از مقدمه این کتاب نوشته شده رژیم اسرائیل از آغاز اشغال فلسطین، از آنجاکه رژیم غیرطبیعی و فاقد مؤلفه‌های حقیقی دولت - ملت است، با تهدیدات متعددی از بیرون و درون مواجه بوده که میزان بقا و دوام آن را زیر سوال می‌برد.

همچنین می‌توان به پایان‌نامه سید احمد موسوی با عنوان "راهبرد شهرک‌سازی و تأثیر آن بر امنیت پایدار رژیم صهیونیستی" اشاره کرد. در آن پژوهش ضمن بیان روند شهرک‌سازی و تبیین چالش‌های رژیم صهیونیستی سعی شده تا

در چارچوب نظریات کلاسیک ژئوپلیتیک، به این مسئله محوری پرداخته شود که راهبرد شهرک‌سازی، چه نقشی در تأمین امنیت پایدار اسرائیل داشته است؟ اگرچه رژیم اسرائیل، پس از شکل‌گیری سیاست‌های امنیتی خود در جهت ایجاد امنیت پایدار از طریق شهرک‌سازی با ایجاد فضای حیاتی امنیتی بازتعریف کرد و با اتخاذ سیاست مهاجرت اجباری و یهودی‌سازی در کرانه باختری و قدس شرقی، به دنبال توسعه ارضی، اقتصاد و تغییر بافت جمعیتی این مناطق است. اما شهرک‌سازی به دلیل محیط امنیتی رژیم اسرائیل و عدم توانایی اسرائیل در تغییر گسترده ترکیب جمعیتی این مناطق، به گونه‌ای که اعراب در اقلیت قرار گیرند، منجر به امنیت پایدار اسرائیل نشده است (Mousavi, 2014: 22). به نظر می‌رسد این موضوع به دلیل موضوعات به‌ظاهر مهم‌تری چون مسئله اشغال فلسطین، بیت‌المقدس، انتفاضه، کم‌تر مورد توجه پژوهشگران حوزه فلسطین اشغالی قرار گرفته و به تبع آن پژوهش کمتری درباره آن شده و از طرفی به دلیل عدم انتشار کارکردهای امنیتی شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان در کرانه باختری و سیاست سانسور نظامی فضای جغرافیایی مناطق اشغالی کرانه باختری کمتر به این موضوع پرداخته شده است.

۴- مبانی نظری

۴-۱- امنیتی سازی یک موضوع و به خطر افتادن امنیت

امنیتی ساختن به فرایندی گفته می‌شود که منجر به قرار دادن برخی موضوعات در چارچوب امنیت می‌گردد، درحالی‌که قبلاً در این حوزه قرار نداشته است (Khani, 2004: 138). بوزان در خصوص امنیتی ساختن موضوع شش نتیجه را بیان می‌نماید؛ اول آنکه امنیتی ساختن یک گزینه سیاسی است، دوم آنکه امنیت پدیده‌ای قابل کشف نمی‌باشد؛ بلکه ساخته می‌شود، سوم آنکه امنیتی ساختن حاکی از نوعی ضرورت یا انتخاب جهت‌دار جهت حل مسئله می‌باشد؛ چهارم آنکه امنیتی ساختن با مفهوم امنیت ایجابی متفاوت است. امنیتی ساختن بر خارج کردن یک موضوع از دستور کار طبیعی و عادی به دستور کار فوق‌العاده و اضطراری که استفاده از وسایل و ابزار غیرمعتاد را موجه می‌سازد، دلالت دارد. درحالی‌که امنیت ایجابی بر ارتقاء امنیت و بهبود امنیتی مرجع امنیت دلالت دارد؛ پنجم آنکه امنیتی ساختن دارای بار منفی و امنیت ایجابی دارای بار مثبت می‌باشد. ششم آنکه امنیتی ساختن در حوزه سیاسی - داخلی تعریف می‌گردد و استفاده از زور را از عرصه بین‌المللی به عرصه داخلی نیز می‌کشاند (Buzan, et al., 1998: 30-29). همچنین هزینه‌های دفاع باعث کاهش توجه به سایر اهداف امنیت می‌شود. افزایش میزان هزینه‌ها در امور دفاعی طبق قاعده کمیابی منابع، منجر به کاهش سرمایه‌گذاری و توجه به سایر بخش‌ها خواهد شد و در نهایت مسائل امنیتی را در آن بخش‌ها افزایش خواهد داد. نمونه این وضعیت، اتحاد جماهیر شوروی سابق است که با صرف هزینه‌هایی هنگفت برای امنیت نظامی در کنار دیگر آسیب‌پذیری‌ها، ناامنی و بی‌ثباتی در بخش‌های اقتصادی و سیاسی را پدید آورد و منجر به اضمحلال آن رژیم گردید. همچنین مسلح شدن روزافزون ارتش، ضمن آنکه می‌تواند منجر به بالا بردن قابلیت دفاع و امنیت کشور شود، در همین حال نیز می‌تواند منجر

به افزایش قدرت رهبران و محرک و انگیزه‌ای برای اقدام علیه رژیم مستقر گردد و امنیت دولت را به مخاطره می‌اندازد. از طرفی دفاع و قدرت به‌عنوان دو عامل اصلی تأمین امنیت در درون خود پرورش‌دهنده ناامنی نیز می‌باشند. شاید بتوان گفت مانند مبحث مطلوبیت نهایی در اقتصاد، دفاع و قدرت تا اندازه‌ای در محور مثبت منحنی امنیت قرار خواهد داشت و از آن پس هر قدرت دفاعی و قدرت افزایش یابد، لزوماً به افزایش امنیت منجر نخواهد شد و احتمالاً دارای نتایج معکوسی نیز خواهد بود. (Khani, 2004: 160-157).

۴-۲- مرزهای سیاسی رژیم اسرائیل و کرانه باختری

مرزهای بین‌المللی به‌عنوان نقطه تماس میان کشورهای همسایه، در شکل‌دهی به مناسبات سیاسی و اقتصادی آن‌ها نقش برجسته عهده‌دارند. مرزهای سیاسی مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی یک واحد متشکل سیاسی از واحدهای دیگر است و وجود همین خطوط است که وحدت سیاسی را در یک سرزمین که ممکن است فاقد هرگونه وحدت طبیعی یا انسانی باشد ممکن می‌سازد. مرزهای سیاسی خطوطی اعتباری و قراردادی‌اند که به‌منظور تحدید حدود یک واحد سیاسی بر روی زمین مشخص می‌شوند و از بحث‌های اصلی و مهم در جغرافیای سیاسی به‌شمار می‌روند (Mir Haidar, 2008: 161). سرزمین کرانه غربی رود اردن از شمال، غرب و جنوب به اسرائیل محدود می‌شود و در شرق آن مرزهای کشور اردن قرار دارد. از نظر جغرافیایی عرض فلسطین اشغال‌شده از سواحل دریای مدیترانه تا خط مرزی رود اردن حدود ۷۶ کیلومتر می‌باشد. مرز رژیم اسرائیل در شمال با لبنان ۷۹ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان سلماص)، در شرق با سوریه ۷۶ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان خوی)، در شرق با اردن ۲۶۸ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان چابهار)، در غرب با دریای مدیترانه ۲۷۳ کیلومتر (اندازه مرز ایران با کشور قطر) و با مصر ۲۶۶ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان سرخس)، در داخل با کرانه باختری ۳۰۷ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان جاسک)، و با نوار غزه ۵۱ کیلومتر (اندازه مرز شهرستان آستارا) می‌باشد. (نقشه ۴-۱)



نقشه ۲. رژیم اسرائیل و مناطق اشغالی

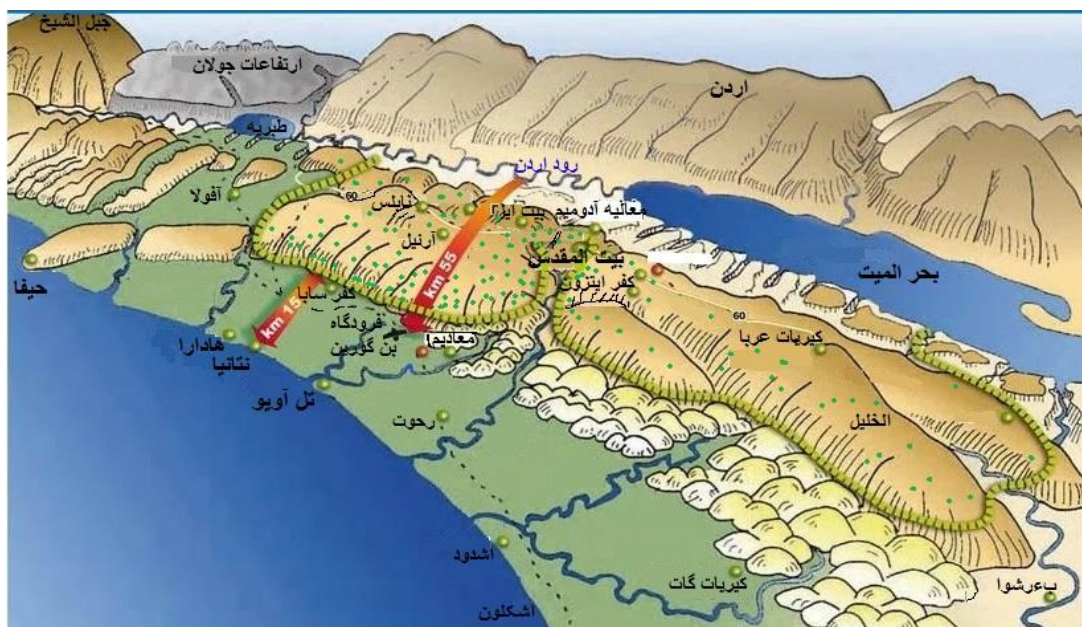
۴-۳- شهرک‌سازی در کرانه باختری

شهرک‌های یهودی‌نشین در مناطق اشغالی فلسطین، یکی از سیاست‌های اصلی رژیم صهیونیستی در حفظ امنیت و تحکیم سلطه صهیونیسم بر سرزمین‌های اشغالی، تأثیر بسزایی داشته است. این سیاست، در پی اجرای سیاست انتقال یهودیان به فلسطین، باهدف یهودی‌سازی این سرزمین، از زمان تشکیل اولین کنگره صهیونیست‌ها در سال ۱۸۹۷ میلادی در دستور کار جنبش صهیونیسم قرار گرفت و از زمان تشکیل رژیم صهیونیستی نیز روند تصاعدی پیدا کرد. در تأیید این سیاست، گلدا مایر نخست‌وزیر وقت اسرائیل گفته است: "مرزهای مشخصی برای اسرائیل وجود ندارد و مرز اسرائیل تا جایی است که یهودیان در آن اقامت دارند (palpedia.maarefelestin.com). از سال ۱۹۶۷ میلادی شهرک‌سازی و اسکان یهودیان در سرزمین‌های اشغالی با طرح بزرگ شهرک‌سازی "ایگال آلون" در کرانه باختری آغاز شد. رژیم اسرائیل با سیاست اشغالگری خود مناطق مهم- راهبردی و دارای منابع طبیعی قابل توجه (از جمله آب- خاک مرغوب جهت کشاورزی- موقعیت استراتژیک- دسترسی به دریا و راه‌های منطقه‌ای و نیز دارای ملاک‌های مذهبی و) را با حمایت‌های مادی و معنوی برای ایجاد شهرک‌های صهیونیست‌نشین انتخاب می‌کنند و دست به ساخت‌وسازهای گسترده و اسکان یهودیان مهاجر می‌زند اسکان یهودیان مهاجر در این شهرک‌ها از نظر رژیم اسرائیل اشغال قطعی و غیرقابل بازگشت محسوب می‌شود. نمونه عینی چنین فعالیتی در بیت‌المقدس اجرا شده است صهیونیست‌ها با ایجاد شهرک‌های

یهودی‌نشین متعدد در شرق آن - راه دسترسی فلسطینیان را به بیت‌المقدس قطع و درصدد تکمیل پروژه اشغال آن برآمدند همچنین این اقدام راهی برای کوچاندن و آوارگی فلسطینی‌ها به حساب می‌آید شهرک‌سازی در استراتژی‌های اصلی رژیم صهیونیستی از چنان جایگاه مهمی برخوردار است که علی‌رغم تلاش‌های بین‌المللی و حتی آمریکا برای توقف توسعه شهرک‌ها این رژیم نه تنها توسعه شهرک‌ها را متوقف نکرده بلکه آن را به‌عنوان راهبردی برای استمرار انتقال و اسکان یهودیان جهان به فلسطین ادامه داد. از نگاه صهیونیست‌ها تقریباً نیم میلیون یهودی در حال حاضر در بیش از ۱۴۰ شهرک شناخته‌شده و ۷۰ مورد شهرک "غیرقانونی" در اراضی اشغالی کرانه باختری زندگی می‌کنند. (israelhayom.com, 2020: 1)

۴-۴- قلمرو و توپوگرافی کرانه باختری

وسعت یک کشور یکی از عوامل مهم و اساسی در قدرت یک کشور محسوب می‌شود و در معادلات سیاسی و نظامی و اقتصادی کشورها از جایگاه مهمی برخوردار بوده و عاملی تعیین‌کننده است. وسعت سرزمین کرانه باختری ۲۱۸۰ مایل مربع (۵۶۵۰ کیلومتر مربع) است. کرانه باختری از نظر توپوگرافی یک کشور جلگه‌ای و مسطح محسوب می‌شود و بیش از ۹۰ درصد قلمرو این سرزمین را جلگه‌ها و دشت‌های مسطح نسبتاً بی‌عارضه تشکیل می‌دهد. از نظر جغرافیایی، کرانه باختری بیشتر متشکل از تپه‌های سنگ آهکی شمال - جنوب گرا (بانام متعارف تپه‌های سامریان در شمال اورشلیم و تپه‌های یهودیه در جنوب اورشلیم) با ارتفاع متوسط ۲۳۰۰ تا ۳۰۰۰ فوت (۷۰۰ تا ۹۰۰ متر) است. این تپه‌ها به سمت شرق و دره کم ارتفاع^۱ از رود اردن و دریای بحر المیت پایین می‌آیند. کرانه باختری کاملاً در سیستم زهکشی رود اردن قرار ندارد، زیرا مناطق مرتفع در غرب باعث سرچشمه نهرهایی می‌شوند که از غرب به دریای مدیترانه می‌ریزند. توپوگرافی کرانه باختری نشان می‌دهد که زمین‌های بین دریا تا خط سبز کرانه باختری یعنی ۱۵ کیلومتر عمق نوار ساحلی بدون ارتفاع می‌باشد و عملاً ساکنان کرانه باختری مشرف بر نوار ساحلی رژیم اسرائیل هستند. (نقشه ۴-۲)



نقشه ۳. توپوگرافی موقعیت جغرافیایی و پستی و بلندی‌های کرانه باختری

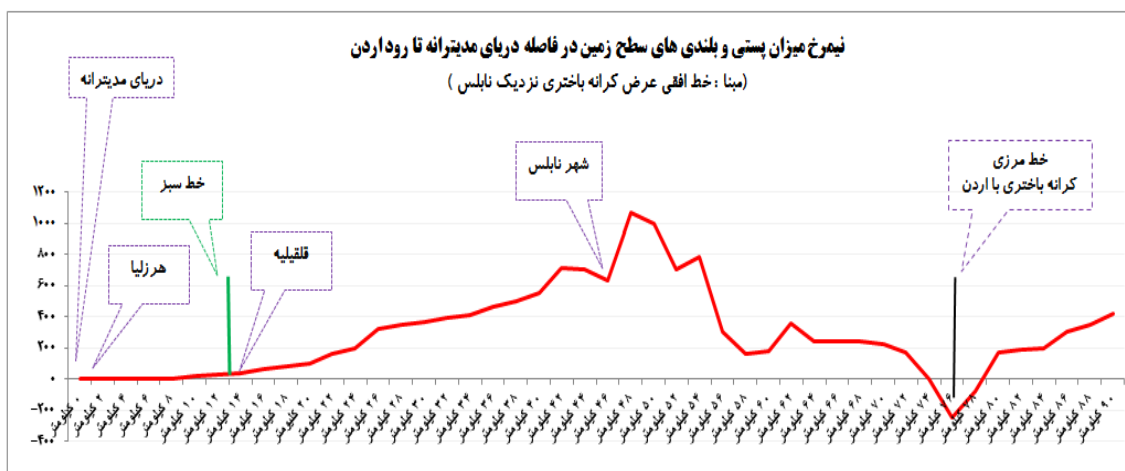
مأخذ: (Authors)

۵- یافته‌ها

۵-۱- استراتژی توسعه سرزمینی با شهرک‌سازی

کرانه باختری پوشیده از کوه است که از شمال به جنوب کشیده شده است. از دیدگاه نظامی، هر کس بر این ارتفاعات مسلط باشد کنترل دشت ساحلی سمت غرب کوه، و دره رود اردن در شرق را نیز در دست خواهد داشت. اگر دیدگاه ایدئولوژیک مهاجران اسکان‌یافته یهودی را کنار بگذاریم، که زندگی را در مکانی که یهودا و سامره (کرانه باختری) می‌خوانند طبق کتاب مقدسشان حق خود می‌دانند، دیدگاه نظامی اسرائیلی‌ها این است که نباید به هیچ نیروی غیر اسرائیلی اجازه داد که کنترل این بلندی‌ها را به دست گیرد، چون می‌تواند با سلاح سنگین به دشت ساحلی که ۷۰ درصد جمعیت اسرائیل در آن ساکن است شلیک کند. مهم‌ترین جاده‌های کشور هم از این دشت می‌گذرد، و بسیاری از شرکت‌های موفق فناوری، فرودگاه بین‌المللی و بیشتر صنایع سنگین اسرائیل هم در این بخش قرار دارد. از طرفی مسافت بین مرکز کرانه باختری تا تل‌آویو در باریک‌ترین بخش حدود ۱۴ کیلومتر است، و از طریق کرانه باختری هر ارتش نصف و نیمه‌ای هم می‌تواند اسرائیل را دو شقه کند (Scarlett, 2020: 194). بر پایه همین نگاه پدافندی سازمان‌های یهودی از اوایل قرن بیستم به تدریج شهرک‌های یهودی‌نشین (موشاو و کبوتص) را ایجاد کردند. این شهرک‌ها زمینه جذب یهودیان و سازمان‌دهی آن‌ها قبل از تشکیل رژیم اسرائیل را فراهم کرد. این رژیم برای اینکه از عمق سرزمینی کافی برخوردار باشد بخش‌های

مرغوب و استراتژیک از کرانه باختری را طی ۵۰ سال گذشته با ساخت شهرک در لابه‌لای روستاها و شهرهای فلسطینی این مناطق را به اشغال خود درآورده است که در شکل زیر نیمرخ عرض محدوده تل‌آویو تا دره اردن ترسیم شده است.

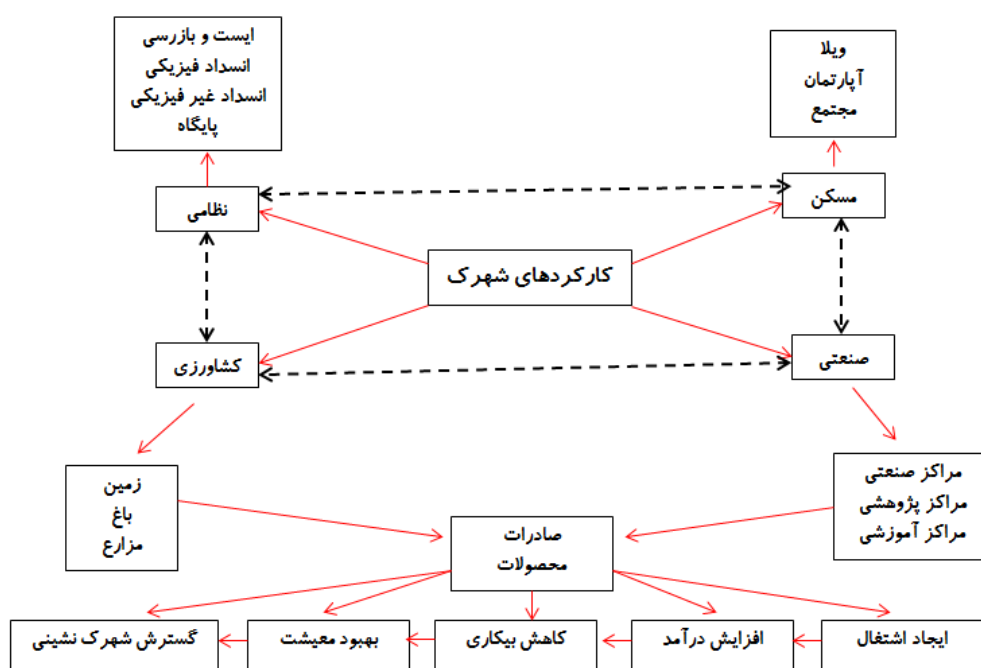


نمودار ۱. نیمرخ پستی و بلندی سطح زمین در فاصله دریای مدیترانه تا رود اردن

مأخذ: (Authors)

پدیده مهاجرت نه تنها به بهبود نیروی متخصص و کارا کمک کرد بلکه در شکوفایی صنایع مادر و اساسی اسرائیل نقش بسزایی داشت. بخش ساختمان و برج‌سازی رونق گسترده‌ای پیدا کرد به علاوه این که یهودیان مهاجر اموال فراوانی را با خود به فلسطین می‌آوردند (Al-Rawi, 1985: 47). طبیعی است که این مهاجرت گزینشی بر وضعیت جامعه یهودیان و به تبع آن افزایش جمعیت آن‌ها تأثیرات مثبتی داشته باشد. اسرائیل بسیاری از منابع مالی خود را برای اعطای امتیازات و خدمات اجتماعی به مهاجران بسیج کرد. حجم تسهیلات و خدمات اجتماعی که این دولت برای هر فردی اختصاص می‌دهد بسیار بالاست. با توجه به این برنامه خدماتی اسرائیل برای اولین فرزند خانواده تسهیلات زیادی را در اختیار خانواده‌اش قرار می‌دهد و به همان مقدار هر اندازه که جمعیت خانواده افزایش یابد تسهیلات نیز افزایش می‌یابد (Radis, 2003). با افزایش تعداد شهرک‌ها و شهرک‌نشینان در کرانه باختری، اسرائیل با ایجاد مراکز نظامی جهت تأمین امنیت آن‌ها و راه‌اندازی تأسیسات زیر بنایی و جاده و راه‌آهن و احداث پروژه‌های بزرگ اقتصادی و کشاورزی و ارائه تسهیلات ویژه به شهرک‌نشینان نمود. در پی سرمایه‌گذاری‌های مستمر اسرائیل در مناطق شهرک‌نشین، این مناطق خیلی سریع توسعه یافته و شهرک‌نشینان صاحب سرمایه‌های کلانی شده و گسترش شهرک‌نشینانی استمرار یافت. در طی دوره گذشته رژیم اسرائیل با مهاجرت، خلأ جمعیتی خود را پر و میان جمعیت عرب‌ها و یهودیان توازن برقرار نمود تا این که

اوضاع سروسامان پیدا کرد و مقامات اسرائیلی شمار زیادی از فلسطینیان را به خارج تبعید کردند و در نتیجه بافت جمعیت فلسطین با این تغییرات اجباری به نفع یهودیان رقم خورد. شهرک‌ها ۴ کارکرد ویژه داشتند، با تصرف جغرافیا ساخت مسکن و باغ و کشاورزی، احداث پایگاه نظامی و ایجاد مراکز اقتصادی را دنبال می‌نمودند و در نهایت با تولید محصولات کشاورزی و صنعتی آن را به خارج صادر می‌نمودند و به مرور وضعیت اقتصادی شهرک‌نشینان تقویت می‌شد و مجدداً زمینه گسترش شهرک‌ها و اشغال مناطق جدید در دستور کار قرار می‌گرفت. در شکل زیر اینفوگرافی کارکرد شهرک‌ها را که موجب بهبود وضعیت شهرک‌نشینان و توسعه و گسترش شهرک‌ها شده را نشان می‌دهد.



نمودار ۲. اینفوگرافی کارکرد شهرک‌ها

مأخذ: (Authors)

صهیونیست‌های با نفوذ و قدرتمند با در اختیار گرفتن زمام امور شهرک‌ها روزه‌روز بر اجرای طرح‌های توسعه‌طلبانه ژئوپلیتیک شهرک‌ها را ارتقا می‌بخشند، در حال حاضر ۳ درصد صهیونیست‌ها ۶۰ درصد زمین، کیبوتص‌ها، موشاواها و شهرک‌های مدرسه را در کرانه باختری در اختیار دارند (haaretz.co.il, 2019: 4). یکی از افراد بانفوذ در عرصه شهرک‌ها شلدون آدلسون (سرمایه‌دار بزرگ صهیونیست) بود، رسانه‌های اسرائیل مأموریت اصلی شلدون آدلسون در کنگره جهانی یهودیان را آوردن یهودیان دیاسپورا به اسرائیل معرفی می‌کردند. وی معتقد بود که تورات نمی‌گوید اسرائیل باید دموکراتیک

باشد". او با توسعه شهرک‌سازی هرگز سرنوشت خود را با سرنوشت جامعه داخل اسرائیل پیوند نداد، و خدمات زیادی به دموکراسی در داخل اسرائیل وارد کرده است، وی کمک کرد تا بافت‌های اجتماعی در اسرائیل به مرز نابودی برسد، آدلسون مبالغه‌ناگفتی را به اهدافی اهدا کرد که باعث پیشرفت برنامه و چهره او و نتانیاهو شود ولی دموکراسی را در اسرائیل نابود کرد (1: haaretz, 2021).

۵-۲- بودجه‌های شهرک‌سازی دو دهه اخیر

بر اساس گزارشی که در سال ۱۳۸۵ به نخست‌وزیر اسرائیل ارائه شده، نشان می‌دهد که از سال ۱۹۶۷ طی ۴۰ سال گذشته، کابینه اسرائیل مبلغی بالغ بر ۶۳ میلیارد شیکل (۱۵ میلیارد دلار) یعنی ۱۵ درصد از تولید ناخالص ملی - را صرف شهرک‌سازی در کرانه باختری کرده است. گفتنی است که نیمی از این هزینه توسط وزارت دارایی کابینه اسرائیل و نیم دیگر نیز از محل سرمایه‌گذاری‌های خصوصی تأمین شده است (1: ynetnews.com, 2006). همچنین بر اساس گزارش مرکز امور اجتماعی اسرائیل، بودجه‌های اختصاص یافته به شهرک‌نشینان کرانه باختری بالغ بر دو برابر اسرائیلی‌های ساکن شهرها و روستاهای داخل اسرائیل است. طبق این گزارش بین سال‌های ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۱۲ هر شهرک‌نشین ساکن کرانه باختری مبلغی حدود ۶۷۵ دلار در سال دریافت کرده است در حالی که ساکنان شهرهایی مثل تل‌آویو، رعانا و بئر السبع تنها حدود ۴۷۳ دلار در سال دریافت کرده‌اند، این در حالی است که هر شهروند عربی ساکن اسرائیل تنها ۱۸۶٫۵ دلار دریافت کرده است. در سال ۲۰۱۲ هزینه‌های هر شهرک‌نشین حدود ۱۶۰۸ دلار برای هر فرد بوده است (Ministry of Welfare and Social Affairs, 2014: 1).

همچنین آمار منتشر شده توسط وزارت دارایی رژیم اسرائیل نشان می‌دهد که هزینه اسرائیل در کرانه باختری در سال ۲۰۱۷ به ۱٫۶۵ میلیارد شیکل افزایش یافت، از ۱٫۱۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ این ارقام شامل هزینه برای پروژه‌های عمرانی عمومی، مانند جاده‌ها، مدارس، مراکز اجتماعی، کنیسه‌ها، مراکز خرید و پارک‌های صنعتی کمک‌های مالی ویژه برای دولت‌های محلی و یارانه‌های امانی می‌شوند. ساخت مدارس بیشترین رشد را در سال ۲۰۱۷ در مناطق داشته‌اند که ۶۸ درصد افزایش یافته و ساخت‌وساز جاده ۵۴ درصد افزایش یافته است (1: Times of Israel, 2019). شهرک‌ها قطب اقتصادی بزرگی هستند که در اقتصاد اروپا و آمریکا عجبین شده‌اند به‌عنوان مثال خانواده فالیک فلوریدا، صاحبان فروشگاه‌های مختلف Duty Free Americas، یک سرمایه‌گذار عمده در شراب‌سازی هستند. تحقیقات آسوشیتدپرس سال ۲۰۱۹ نشان داد که این خانواده طی یک دهه گذشته حداقل ۵/۶ میلیون دلار به شهرک‌نشینان در کرانه باختری و شرق بیت‌المقدس کمک کرده است. از سال ۲۰۰۰، آن‌ها حداقل ۱٫۷ میلیون دلار به سیاستمداران طرفدار اسرائیل در ایالات متحده اعم از دموکرات‌ها و جمهوری خواهان از جمله ترامپ کمک کرده‌اند (1: msn.com/en-us/news, 2020).

۱. واحد پول رژیم اسرائیل، هر دلار ۳٫۵ شیکل

علاوه بر اقدامات ذکر شده، بانک‌ها نیز به ثبات شهرک‌های موجود کمک می‌کنند و امکان گسترش منطقه ساخته شده و تصرف سرزمین فلسطین را فراهم می‌کنند و الحاق منطقه را ارتقا می‌بخشند. انجمن بانک‌ها در اسرائیل و پنج بانک بزرگ و چهار بانک دیگر - بانک‌هاپوالیم، بانک تخفیف، بانک میزراهی تفهوت و اولین بانک بین‌المللی بیشترین همکاری را با شرکت‌های سازنده شهرک در کرانه باختری می‌نمایند. (1: hrw.org, 2017) همچنین بانک‌های بزرگ رژیم اسرائیل خدماتی را ارائه می‌دهند که به حمایت از شهرک‌های غیرقانونی و گسترش آن‌ها با تأمین اعتبار پروژه‌های ساختمانی، ارائه وام به شوراهای شهرک‌ها (مقامات محلی) و وام به خریداران شهرک‌ها شامل می‌شود. (1: hrw.org, 2018) باین حال بعد از شکل‌گیری "شورای عالی برنامه‌ریزی و ساخت‌وساز در کرانه باختری" طی ۲۰ سال گذشته طبق رویه رژیم اسرائیل هر سه ماه یک جلسه منظم برای تصویب برنامه‌های ساخت‌وساز و اسکان جدید، از جمله توسعه زیرساخت‌ها در شهرک‌ها و گسترش فضای عمومی در آن‌ها را عملیاتی می‌نماید.

۳-۵- رقابت انتخاباتی کنست (پارلمان) در جهت توسعه شهرک‌ها

یکی از مسئله‌های مهم و تأثیرگذار بر انتخابات کنست موضوع املاک و مستغلات می‌باشد. مسئله مسکن چنان مهم و جزو اولویت‌های تأثیرگذار در هر دوره انتخابات کنست است که صهیونیست‌ها بر روی آن مانور می‌دهند. نیر شمل، مدیرعامل شرکت اسنیر می‌گوید: "زمینه املاک و مستغلات یکی از موضوعات اصلی در هر کارزار انتخاباتی در کنار امنیت، اقتصاد، رفاه، بهداشت و غیره است. تأثیر املاک و مستغلات در تمام جنبه‌های زندگی ساکنان چشمگیر است، رهبران احزاب در اسرائیل به‌منظور کسب رأی جامعه شهرک‌نشینان برنامه‌هایی نظیر؛ خصوصی‌سازی کمیته‌های برنامه‌ریزی و ساخت‌وساز در اسرائیل و ایجاد رقابت، مسکن عمومی به‌عنوان شرط اخذ مجوزهای ساختمانی، کاهش مالیات بر سرمایه‌گذاران، توسعه قطارهای پرسرعت و مناطق اشتغال، ... را اجرایی می‌نمایند. مقامات احزاب سیاسی به‌منظور خدمت فراقانونی به شهرک‌ها تلاش می‌نمایند که رویه‌های غیرقانونی شهرک‌نشینان را به‌صورت رسمی قانونی نمایند. به‌طوری‌که کابینه رژیم اسرائیل لایحه‌ای در حمایت از شهرک‌نشینان مبنی بر قانونی کردن پاسگاه‌های غیرقانونی در کرانه باختری، این لایحه اجازه می‌دهد ۷۰ پاسگاه در کرانه باختری ظرف مدت دو سال مجاز شوند. با توجه به فضای انتخابات در سرزمین‌های اشغالی و به‌منظور کسب رأی شهرک‌ها، کنست رأی مقدماتی را برای قانونی کردن پاسگاه‌های کرانه باختری مجوز رسمی اعطا می‌کند (1: Jerusalem Post, 2021).

از زمان اشغال فلسطین مهاجران و یهودیان خارج از سرزمین‌های اشغالی با سفر به سرزمین‌های اشغالی منافعی را رقم‌زده که هنوز در کشورهای دیگر ساکن هستند. در سال ۲۰۲۰ لایحه جدید در کنست پیشنهاد شد که طبق آن رژیم اسرائیل موظف است با رهبران یهودی در دیاسپورا در مورد قوانینی که مربوط به موضوعاتی است که برای همه یهودیان جهان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، مشورت کند. اعضای دیاسپورا یهودی در حال حاضر بیش از حد در امور اسرائیل

تأثیر دارند. از این رو، نه تنها خارجی‌ها بر سیاست مهاجرتی اسرائیل تسلط دارند، بلکه از نظر مدیریت اسرائیل بر اراضی عمومی نیز قدرت چشمگیری دارند. (Shvili, 2020: 1)

۵-۴- نقش آفرینی شهرک‌ها در تشکیل کابینه یا فروپاشی کابینه اسرائیل بعد از سال ۲۰۰۰

رژیم اسرائیل طی ۷۳ سال گذشته تاکنون ۲۴ دوره انتخابات کنست داشته و ۳۶ کابینه تشکیل داده است، به طور متوسط طول عمر هر دوره کنست ۳ سال و کابینه ۲ سال بوده است. دلیل اصلی فروپاشی کنست یا کابینه موضوع شهرک‌ها بوده است. نفوذ شهرک‌ها در شکل‌گیری کابینه‌ها چنان بوده که این رژیم در طی ۳ سال گذشته توان تشکیل کابینه را نداشته است به همین دلیل مقامات سیاسی همیشه به دنبال جلب رضایت سرمایه‌گذاران شهرک‌ها و ساکنان آن بوده‌اند. نتانیاهو با تخصیص اعتبار مالی به شهرک‌ها توانسته حمایت اکثر آن‌ها را کسب نماید، شورای شهرک‌نشینان با حضور در دفتر نتانیاهو در اورشلیم (بیت المقدس غربی) با صدور بیانیه حمایت از نخست‌وزیر نتانیاهو اعلام کرده‌اند: "آقای نخست‌وزیر، روسای شهرک در یهودا، سامریا (کرانه باختری) و دره اردن ابراز حمایت خود و تقویت دوستی با شما می‌کنند. ما می‌خواهیم شاهد نعمت مداوم شما برای کشور اسرائیل باشیم. ما در کنار شما هستیم." (1: 2019, haaretz.co.il). در کرانه باختری اجرای سیاست شهرک‌سازی، رفته‌رفته در برنامه‌های حزبی و انتخاباتی تجلی‌یافته و شناسایی مناطق اصلی برای اسکان یهودیان و شهرک‌سازی، تأمین ردیف بودجه‌ای اعتبارات امنیتی استراتژیک و سیاست توسعه‌طلبانه در آن مناطق مشخص می‌شود. این تبعیض چنان سازمان‌یافته است که اعتراض و تظاهرات احزاب مخالف هم تأثیری ندارد. لیونی وزیر خارجه سابق اسرائیل معتقد است نتانیاهو فردی است که دموکراسی را از بین می‌برد و جامعه اسرائیل را از بین می‌برد. و نخست‌وزیر در این مسئله مسئول هستید و نمی‌توانید دموکراسی را قربانی کنید (1: 2020, haaretz.co.il). توجه به یک اقلیت شهرک‌نشین کارکردهای دموکراسی و انتخابات آزاد را از بین می‌برد.

شهرک‌نشینان علاوه بر انتخابات اسرائیل، با ورود مستقیم به عرصه رقابت‌های انتخاباتی آمریکا به نفع کاندیدای موردنظر خود تبلیغات می‌نمایند به طوری که برای انتخاب مجدد ترامپ در آمریکا مراسم نیایش و دعا برگزار کردند (1: 2020, ynetnews.com). همچنین برخی از مقامات سیاسی آمریکا با حضور در شهرک‌های کرانه باختری به دنبال اهداف سیاسی آینده خود هستند. پمپئو در آخرین سفر قبل از تشکیل دولت بایدن با سفر به کرانه باختری از برخی پروژه‌های شهرک‌ها بازدید نمود، بازدید پمپئو از کارخانه شراب‌سازی پساگات^۱ و تولید محصولی جدید با برند پمپئو نشان‌دهنده برنامه‌ریزی برای انتخابات ۲۰۲۴ آمریکا می‌باشد. قبل از پمپئو، مایک‌هاکی فرماندار سابق آرکانزاس برای مبارزات انتخاباتی ریاست جمهوری ۲۰۱۶ ایالات متحده در سال ۲۰۱۵ از شهرک‌ها بازدید کرد (1: 2020, Lazarov). وضعیت شهرک‌ها در کرانه باختری و وضعیت محیطی رژیم اسرائیل به سمتی می‌رود که اسرائیل فارغ از تمامی تهدیدات

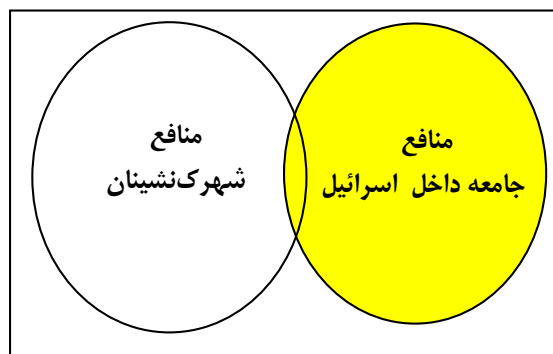
خارجی، در درون با وضعیت ناامنی مواجه شده است. یوال دیسکین رئیس سابق شاپاک (سرویس امنیت داخل اسرائیل) در این راستا اعلام کرد، اسرائیل اگر اکنون شرایط خود را اصلاح نکند، زمانی ارزشمند را از دست خواهد داد و ممکن است «دولت اسرائیل» چند سال بعد در چنین روزی کاملاً نابود شده باشد. وی به بحران سیاسی که امروز گریبان‌گیر صهیونیست‌ها شده اشاره و عدم موفقیت در تشکیل یک کابینه پایدار و باثبات را یک نمایش سیاسی بیهوده توصیف کرد که در شرایط بحرانی اسرائیل، فرصت پرداختن به مسائل استراتژیک و حاکمیتی که با تشدید شیوع کرونا افزایش یافته را می‌گیرد. همچنین تغییرات جمعیتی و اجتماعی و اقتصادی که ماهیت اسرائیل را تغییر می‌دهد و پس از یک نسل تهدیدی جدی برای موجودیت آن محسوب می‌شود. اختلافات داخلی اسرائیلی‌ها در حال شدت گرفتن است و درحالی‌که شکاف میان احزاب راست‌گرا و چپ‌گرا بیشتر از شکاف میان یهودیان و اعراب شده، عدم اعتماد به موسسه‌های حاکمیتی در حال افزایش است، فساد در دستگاه حاکمیتی و داخلی بیداد می‌کند، همبستگی اجتماعی بسیار کم بوده و رهبری اسرائیل فاقد الگوی مشخص و کارآمد است. بسیاری از اسرائیلی‌ها ثمره ذهنیت عصبانی «میکی زوهار» (رئیس ائتلاف کابینه رژیم اسرائیل) هستیم و کاملاً روشن است که دولت اسرائیل قادر به اداره بسیاری از مناطق خود در النقب، الجلیل و قدس نیست. با توجه به واقعیت‌های موجود و اطلاعات اداره مرکزی اسرائیل به‌زودی می‌فهمیم که بعد از ۴۰ سال نیمی از «شهروندان» اسرائیل، حریدی (شهرک‌نشینان) و عرب خواهند بود. بسیار مهم است که ما بفهمیم امروز عامل مشترک میان این دو جامعه چیست و چگونه بعد از گذشت سی یا چهل سال موجودیت اسرائیل را تحت تأثیر قرار می‌دهند. طی سال‌های گذشته «دولت‌های» مختلف اسرائیل این دو گروه جمعیتی را نادیده گرفتند. بنابراین هر دو گروه به‌اندازه کافی در نهادهای اجتماعی و اقتصادی اسرائیلی ادغام نشده و علاوه بر آن هیچ‌یک از آن‌ها بار نظامی و خدماتی اسرائیل را بر دوش نداشته‌اند. به این ترتیب سرانجام اسرائیل قادر به کنترل آن‌ها نخواهد بود. به اعتقاد وی جامعه اسرائیل در این شرایط قادر به مقاومت در برابر چالش‌های اقتصادی و اجتماعی و امنیتی نخواهد بود و نکته خطرناک‌تر ماجرا آنجاست که بسیاری از اسرائیلی‌ها ترجیح می‌دهند در کشورهای دیگر و جدا از هم زندگی کنند (1: ynetnews.com, 2020).

۵-۵- تضاد منافع شهرک‌ها با ساکنان داخل اسرائیل

یهودیان ساکن اسرائیل معتقدند که شهرک‌ها به‌عنوان صاحبان منفعت و قدرت در سرزمین‌های اشغالی، با نفوذ در منابع مادی و معنوی قدرت رژیم اسرائیل، و با انتخاب ساختار اداری، عوامل و عناصر همگرا، به قدرت دسترسی پیدا کرده و واژه امنیت ملی با سیاق خود را بازتعریف می‌نمایند و نتیجه اقدامات صاحبان قدرت موجب شکل‌گیری ساختاری متناسب با نظر آن‌ها برای به حداکثر رساندن میزان اشرافیت کنترل جامعه داخل اسرائیل انجام می‌دهند. دسترسی شهرک‌ها به قدرت را می‌توان در سه محور ذیل بیان نمود:

۵-۱-۱- منافع ناهم‌سو

بر اساس واقعیت‌های حاکم بر تصمیم‌گیری شهرک‌ها، منافع شهرک‌ها و منافع جامعه داخل اسرائیل به‌ندرت می‌توانند یکی باشند. فرآیند سستی تصمیم‌گیری چنین فرض می‌کند که منافع هر دو یکی است.



نمودار ۳. تضاد منافع جامعه اسرائیل و شهرک‌نشینان

شهرک‌نشین بر اساس رهیافت‌های مادی و معنوی دنبال توسعه خود هستند و این به نفع جامعه داخل اسرائیل نیست. همچنین شهرک‌نشینان به دلیل نگاه ایدئولوژیکی و فرهنگی و ارتباط محفلی با سیاستمداران در داخل اسرائیل از جایگاه سیاسی بالایی برخوردارند به همین دلیل شهرک‌ها از نظر وزن رأی‌دهی در انتخابات تأثیرگذارترین گروه تلقی می‌شوند.

۵-۲- کنترل منابع کلیدی

شهرک‌ها با نفوذ در حوزه تصمیم‌گیری کلان در داخل سرزمین‌های اشغالی، با کسب قدرت تلاش نموده‌اند تا با کنترل منابع، اولویت‌ها و ملاحظات دیپلماتیک و امنیتی را از زاویه شهرک‌ها معرفی کنند.

۵-۳- حضور در مرکز قدرت

شهرک‌ها با قرار گرفتن و واقع شدن در مراکز قدرت از طریق پارلمان و کابینه امنیتی می‌توانند تصمیم‌گیرنده در حوزه‌های دیپلماتیک، سیاسی و امنیتی باشند. زیرا پست و جایگاه به آن‌ها اجازه می‌دهد وظایف و یا کارکردهای خود را منسجم کرده و یا وابستگی‌های به داخل جامعه اسرائیل و سایرین را کاهش دهند. شهرک‌ها در واقع در پی حداکثر کردن قدرت و تثبیت وضعیت خود در رقابت با جامعه داخل اسرائیل هستند. این گروه در عرصه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی در بین تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی‌ها نقش ایفا می‌نمایند که منجر به افزایش قدرت ژئوپلیتیکی شهرک‌ها می‌شود.

۶- تجزیه و تحلیل

صهیونیست‌ها هدفشان از شهرک‌سازی تأمین و نگهداری مناطق اشغال‌شده سال ۱۹۶۷ و ایجاد امنیت برای یهودیان ساکن مناطق ۱۹۴۸ بوده است. جامعه اسرائیل دارای سه ویژگی مهم است و همه رخداد‌های مربوط به اسرائیل مرتبط با این سه ویژگی است: نخست این که، اکثریت جامعه از مهاجران یا فرزندان آن‌ها تشکیل شده است؛ دوم این که این جامعه، جامعه اسکان‌یافتگان است، بدین معنا که این جامعه صرفاً جامعه مهاجران تلقی نمی‌شود، بلکه در نتیجه فعالیت‌های توسعه‌طلبانه تشکیل شده است؛ سوم تنوع قومی جامعه اسرائیل است. این تعدد خرده‌فرهنگ‌ها، اقوام و زبان‌ها ناهمگونی‌هایی را در جامعه اسرائیل ایجاد کرده است. این ناهمگونی‌ها در قالب قومیت‌ها، فرهنگ‌ها و نگرش‌های مختلف مذهبی تجلی پیدا کرده و به شکاف‌های اجتماعی منجر شده که با توجه به ورود مهاجران جدید و توسعه روزافزون شهرک‌ها روند موجود امنیت پایدار اسرائیل را تهدید می‌کند.

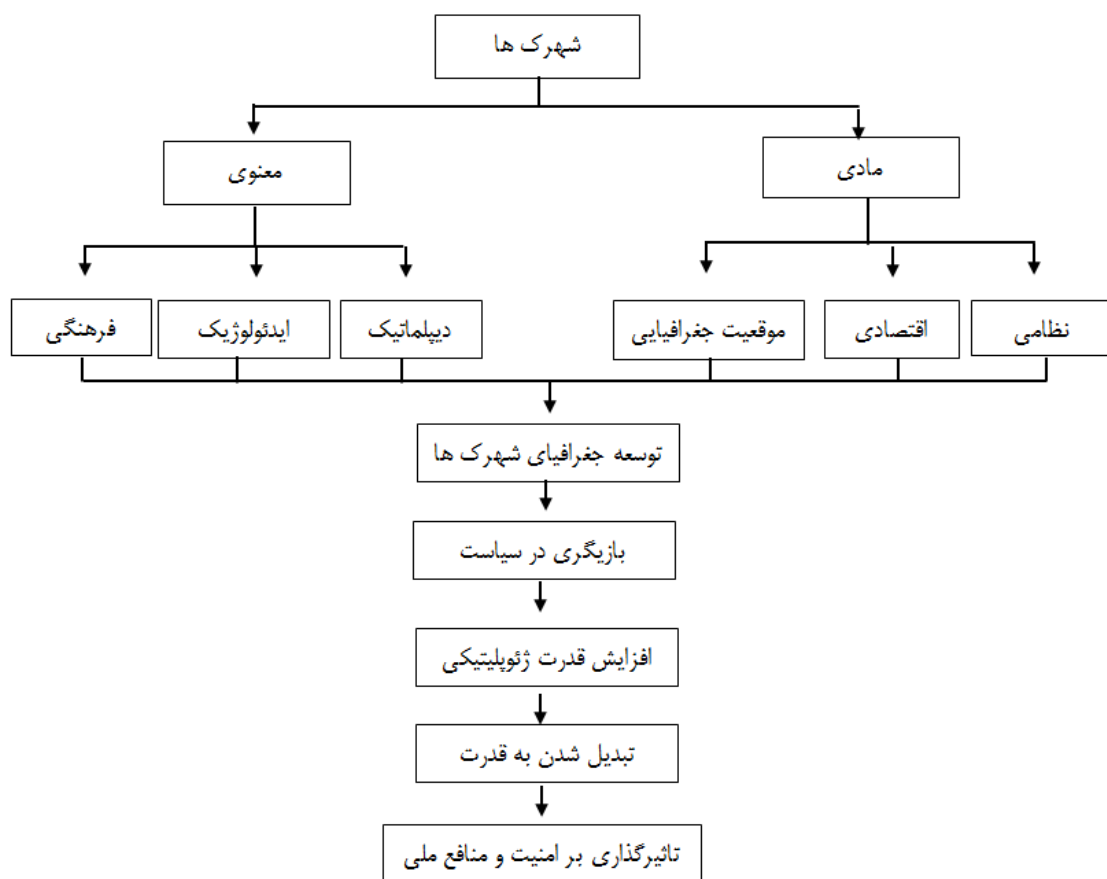
امنیت همواره مهم‌ترین عامل برای جذب شهرک‌نشینان و مهاجران جدید به سرزمین‌های اشغالی و فراهم کردن امکانات رفاهی برای آن‌ها به شمار رفته است. از منظر جغرافیایی - سیاسی، مهاجرت در سازمان‌دهی سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی فضای اسرائیل، پتانسیل بالایی برای ایجاد مشکلات مختلف امنیتی از قبیل «از نظر پراکندگی جغرافیایی جمعیت»: شکل‌گیری الگوی توزیع ناهماهنگ جمعیت، تشدید ناهنجاری‌های فضایی در شطرنج تنوع زبانی و قومی اسرائیل، خلق توپوگرافی ناهنجار فرهنگی - هویتی، تضعیف و تشدید حس تعلق مکانی در میان گروه‌های مختلف جمعیتی مهاجر، خلق فضاهای انفجار آمیز و فاقد یکپارچگی فرهنگی - هویتی در مراکز مهاجرپذیر و از نظر ساختار سیاسی - اقتصادی - فرهنگی متمرکز در سرزمین‌های اشغالی، تشدید روزافزون جابه‌جایی‌های جمعیتی در مناطق اشغالی در انطباق با الگوی شکل‌گیری جغرافیای قدرت، تشدید رابطه مرکز - پیرامون میان جغرافیای قدرت (مراکز مهاجرپذیر) و جغرافیای فقر، خلق و تشدید انواع شکاف‌های فضایی (سیاسی - اقتصادی - فرهنگی) میان مرکز و پیرامون سرزمینی - قومیتی، در مناطق اشغالی دارد که می‌توان گفت آینده امنیت اسرائیل با شهرک‌سازی نسبت عکس دارد. یعنی با گسترش شهرک‌سازی، امنیت در سرزمین‌های اشغالی کاهش می‌یابد. یافته‌های موجود نشان می‌دهد که شهرک‌سازی بر اساس رهیافت و راهبرد تأمین امنیت اسرائیل پایه‌گذاری شده ولی بعد از سال ۲۰۰۰ میلادی و تخلیه نوار غزه و جنگ ۳۳ روزه صهیونیست‌ها هیچ‌وقت فکر نمی‌کردند ساکنان شهرک‌ها خود به‌عنوان معضلی امنیتی برای اسرائیل درآیند! به‌طوری‌که یوآل دیسکین رئیس سابق شتاباک (سازمان امنیت داخل رژیم اسرائیل) در این زمینه اعلام کرد که «اگر اسرائیل اکنون شرایط خود را اصلاح نکند، زمانی ارزشمند را از دست خواهد داد و ممکن است [دولت اسرائیل] چند سال بعد در چنین روزی کاملاً نابود شده باشد اکنون تغییرات جمعیتی و اجتماعی و اقتصادی ماهیت اسرائیل را تغییر می‌دهد و پس از یک نسل تهدیدی جدی برای موجودیت آن محسوب می‌شود» (Diskin, 2021: 1). در حال حاضر شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان نفوذ و

قدرت زیادی در کابینه اسرائیل دارند و بر این اساس خواسته‌های خود را به شکل‌های فراقانونی و غیرقانونی دنبال می‌نمایند، به‌مرورزمان و استمرار این فرهنگ باعث شده که شهرک‌نشینان معضل امنیتی جدی برای اسرائیل و ساکنان اسرائیل مطرح شوند. بر این اساس در طی چند سال گذشته اسرائیل بیش از هرزمانی در عرصه بین‌المللی منزوی‌تر شده و هرروز با مصادیق و چاله‌های امنیتی جدیدی مواجه می‌شود، لذا به همین دلیل یکی از مأموریت‌های فعلی پلیس و مسئولین امنیتی اسرائیل کنترل و مهار شهرک‌نشینان تعریف شده است.

همچنین شهرک‌نشینان ظرفیت و قابلیت و نقش فعال و اثرگذاری در عرصه انتخابات اسرائیل دارند و به همین دلیل احزاب سیاسی همیشه به دنبال کسب رأی این جمعیت بوده‌اند. چراکه این احزاب، آینده خود و دسترسی به منابع قدرت را درگرو حمایت از شهرک‌سازی‌ها می‌بینند و از طرفی شهرک‌نشینان هم امنیت خود را درگرو انتخاب کسانی می‌بینند که از سیاست شهرک‌سازی و افزایش قدرت ژئوپلیتیکی شهرک‌ها حمایت می‌کنند. برخی از رهبران اسرائیل با قربانی کردن امنیت ملی اسرائیل به دنبال اهداف حزبی خود می‌باشند، به همین دلیل در انتخابات احزاب اسرائیل با بحران‌های اجتماعی و اقتصادی متعددی روبرو می‌شوند که پاشنه آشیل صهیونیست‌ها در حال حاضر و آینده نزدیک می‌باشد.

۷- نتیجه‌گیری

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که در دوره ۲۰ ساله (۲۰۲۰-۲۰۰۰) در شهرک‌های کرانه باختری قدرت‌های مافیایی با رانت‌های مادی و معنوی که از طرف افراد بانفوذ در جامعه صهیونیستی و کابینه اسرائیل، تحت عنوان تصرف غیرقانونی زمین و ساخت‌وساز و توسعه شهرک‌سازی در کرانه باختری و تزریق جمعیت در آن‌ها، در اختیارشان قرار می‌گیرد موجب قدرتمند شدن توان مالی و نفوذ شرکت‌های صنعتی و ساخت‌وساز جریان مافیایی در داخل این رژیم می‌شود.



مأخذ: (Authors)

شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان با قدرت سیاسی و نفوذ زیادی که دارند بر امنیت و منافع ملی تأثیرگذار بوده و تنها به دنبال منافع خود هستند و سرنوشت ساکنان اسرائیل اهمیتی نمی‌دهند و با رفتارها و اقدامات خود باری ضد امنیتی بر دوش جامعه داخل این رژیم هستند و عملاً از جامعه داخل به‌عنوان نیروی پدافندی برای تأمین امنیت خود استفاده می‌کنند. خصائصی چون نژادپرستی، توسعه‌طلبی و تروریسم دولتی، با رفتار عملی تل‌آویو در باب تأسیس شهرک‌ها عجین شده و همین امر باعث شده که ملاحظات امنیتی، حجم عظیمی از استراتژی ملی این رژیم را دربرگیرد. شهرک‌نشینان در ابتدا اثرات منفی در محیط اجتماعی با فلسطینی‌ها داشتند ولی به‌مرور پس از گذشت ۷۳ سال مطالبات و نیازها این جمعیت با سایر ساکنان سرزمین‌های اشغالی متفاوت است، به‌طوری‌که وضعیت شکننده جغرافیای ژئوپلیتیکی سرزمین کرانه باختری، بحران‌های متعدد در نظام حکومتی و جامعه اسرائیل باعث پیچیدگی این موضوع شده است و محیط داخل اسرائیل را تحت تأثیر منفی قرار داده و دامنه آن طی سنوات اخیر موجب ایجاد سیاه‌چاله‌هایی در حوزه امنیت ملی و کاهش

امنیت در رژیم اسرائیل شده و عملاً جامعه داخل اسرائیل نقش پدافندی در تأمین امنیت شهرک ایفا می‌نمایند و استمرار روند فعلی همانند کاتالیزوری است که بسترساز فروپاشی اسرائیل را بسیار کمتر از دو دهه آینده رقم خواهد زد.

قدردانی

با توجه به اینکه مقاله مستخرج از رساله دکتری می‌باشد، لذا نویسندگان از حمایت‌های مادی و معنوی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز و همه کسانی که در نگارش مقاله حاضر با نظرات سازنده و اصلاحی خود بر غنای آن افزوده‌اند، کمال تشکر را دارند.

کتابنامه

1. Al-Rawi Mansour, (1985). *The New Prosperity and the Straight Policy for Israel the Palestinian Arab Branch in Demographic Characteristics for the Palestinian Branch*. Lobnan: Beirut Al-Nadhal Publications.
2. Buzan, B., Waver, O., & Wild, J., (1998). *Security: Anew framework for Analysis*. United States: Boulder: Lynne Rienner Publishers.
3. Diskin, Y., (2021). Israel is likely to be destroyed in a generation. *Yedioth Ahronoth Newspaper*, p.1. [In Hebrew]
4. Jaris, S., (2002). *Zionist Structures*. (Qabs Zafarani, Trans.). Iran, Tehran: Publications of the Office of Political and International Studies of the Ministry of Foreign Affairs. [In Persian]
5. Jerusalem Post (2021). Knesset issues preliminary vote to legalize West Bank checkpoints, <https://www.jpost.com/articlearchive/listarticlearchive.aspx>.
6. Karlstrom, G., (2020). *The end of Israel; Collapse from within*. Iran, Tehran: Didman Publishing. [In Persian]
7. Khani, A.A., (2004). *National Security Theories: An Introduction to National Security Doctrine Planning (1)*. Iran, Tehran: Abrar Contemporary International Cultural Studies and Research Institute. [In Persian]
8. Lazarov, T., (2020). Can Pompeo substitute a glass of Psagot wine? *Jerusalem Post*. <https://www.jpost.com/articlearchive/listarticlearchive.aspx>
9. Ministry of Welfare and Social Affairs (2014). Netanyahu's government is a government of settlers, <https://www.gov.il>
10. Mir Haidar, D., (2008). *Fundamentals of Political Geography*. Iran, Tehran: SAMT Publication. [In Persian]
11. Mousavi, S.A., (2014). Settlement Strategy and Its Impact on the Sustainable Security of the Zionist Regime. *Palestine Studies Quarterly*, 2(22-23), 67-94. [In Persian]
12. Sadat, G.R., (2008). *Information Bibliography of the Occupying Regime of Quds*. Iran, Tehran: Imam Baqir university. [In Persian]
13. Scarlett, S., (2020). In the captivity of geography. (Marjan Rezaei, Trans.). Iran, Tehran: Markaz Publishing. [In Persian]
14. Shvili, J., (2020). Should Israel consult with Diaspora Jews? *Israelhayom*. <https://www.israelhayom.com>
15. Times of Israel (2019). Trump's election appears to have boosted Israeli settlements. <https://www.timesofisrael.com/trumps-election-appears-to-boost-israeli-settlement-construction/>
16. <http://radis.org/23/11/2003>
17. <http://www.palpedia.maarefefelestin.com/index.php>
18. <https://www.haaretz.co.il/news/politics/1.8196435-2021>

19. <https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.9315566>- 2019
20. <https://www.hrw.org/he/news/2017/09/12/308840>
21. <https://www.hrw.org/he/report/2018/05/29/318355>
22. <https://www.israelhayom.com/2020/11/13/settling-some-big-issues/>- Settling some big issues
23. <https://www.israelhayom.com/opinions/should-israel-consult-with-diaspora-jews/>
24. <https://www.msn.com/en-us/news/world/pompeo-expected-to-visit-israeli-settlement-in-parting-gift/ar-BB1b7bVD/2020/11/20>
25. <https://www.ynetnews.com/article/ryMSbtpOP>- Settlers pray for Trump re-election at biblical tomb